

Romano hangos

8,-
Kč

ROMSKÝ HLAS – ČTRNÁCTIDENÍK ROMŮ V ČESKÉ REPUBLICE

ROČNÍK 9 • ČÍSLO 21 • VYŠLO 22. LISTOPADU 2007

zprávy

PRAHA – Nejvyšší správní soud 20. 11. na návrh vlády pozastavil činnost Romské občanské iniciativě ČR. Činnost byla pozastavena i dalším čtyřem politickým stranám a hnutím kvůli tomu, že opakovaně nepředkládaly výroční zprávy o hospodaření.

PARDUBICE – Městská rada vyčlenila šest bytů pro sociálně slabé rodiny, které osvědčily v poslední době platební morálku a ochotu splácet dluhy. Spolu s romskými aktivisty tak zkoušejí radní Program samostatného bydlení. V Pardubicích dospěli k názoru, že je třeba dát šanci lidem, kteří skončili jako neplatiči nájemného na městské ubytovně.

ÚSTECKO – Země zaslíbenou je pro nové tisíce Romů severozápad Čech. Stěhují se sem hlavně ze středních Čech a okolí Prahy. Důvodem jsou velice levné byty. Tím se většinou od neplatičů a problémových nájemníků uvolní lukrativní byty, které se prodávají minimálně za čtyřnásobnou částku než na Teplicku, Mostecku nebo Chomutovsku.

BRUSEL – Problémy související s rasismem se loni v ČR zhoršily, zejména pokud jde o přístup k romské menšině. Uvádí to zpráva neziskové organizace Evropská síť proti rasismu, která připomíná Čunovo vystěhování Romů ze Vsetína, sterilizaci romských žen a přístup romských dětí ke vzdělání.

PRAHA – Populární kanadská dramatička a herečka Isabelle Doréová navštíví Prahu, aby na komorní scéně Městských divadel pražských 5. prosince zhlédla svou hru César a Drana. Příběh, vyprávěný romskou ženou, je one-woman show Luby Skořepové.

Pochod k 39. výročí Křišťálové noci se v Praze neuskutečnil Neonacisté neprošli

Letošní nejdrzejší neonacistická provokace skončila dříve, než začala. Na výročí tzv. Křišťálové noci, kdy nacisté v roce 1938 zahájili masovou genocidu Židů velkým nočním útokem svých bojůvek na jejich životy a majetek, se chtěli sejít ideoví pokračovatelé nacismu z řad české i zahraniční krajní pravice. Neonacistická provokace nemohla ujít pozornosti médií a antifašistů, kteří již měsíc před akcí začali bit hlasitě na poplach.

Situace kolem pochodu, který byl nejprve pražským magistrátem povolán jako shromáždění protestující proti české účasti na válce v Iráku, se zvrhla v tragikomickou frašku. Úředníci magistrátu neschopní rozeznat pozadí organizace Mladí národní demokraté (MND), která vznikla účelově pro nahlašování podobných akcí, se zalekli mediálního ohlasu a akci zakázali. Neonacisté však zareagovali rychlou právní ofenzivou a chtěli si vynutit zrušení zákazu nebo ná-

hradní trasu. V konečném důsledku byla akce MND nelegální a policie dala dopředu najevo, že hodlá proti neonacistům zasáhnout.

Neonacisté tak narazili na limit svojí organizovanosti. Vlivem policejních konfidentů ve svých řadách a celkově chaotickým přístupem pořadatelů byla jejich největší skupina obklíčena policií pouhou chvílí po svém zformování, naložena do antonů a autobusů a následně držena několik hodin pod policejním dohledem. U této skupiny policisté našli množství bodných a sečných zbraní včetně sekýrek a solidní arzenál pyrotechniky. Několik menších skupinek dezorientovaných venkovských a zahraničních neonáčků bloudilo centrem města, kde se stávali terčem tvrdých útoků militantních antifašistů z organizace Antifašistická akce či se na ně zaměřovala policie.

Uvnitř pražského Starého města se mezitím sešlo několik tisíc lidí z řad nevládních organizací, ži-

Pokračování na str. 2

Foto: Jiří Salík Sláma

Jak mocný má být stát, aby zabránil diskriminaci?

Neuvěřitelné, co státy všechno mohou. Zděšení z jejich moci ponouklo již před staletími muže hrdého Albionu k jejímu omezení na nutné minimum, které inspirovalo k založení demokratických společností na obou stranách Atlantiku.

Jedna z opor demokracie, moc soudní, vynesla letos 14. listopadu ve Štrasburku rozhodnutí ve věci zařazování romských žáků do zvláštních škol u nás: český stát nezabránil jejich diskriminaci a zaplatí za to každému z osmnácti stěžo-

vatelů 4000 eur (asi 108 000 korun), dohromady jim má pak ještě zaplatit 10 000 eur (asi 270 000 korun) za soudní výdaje. Argumenty rozsudku se opírají o taková tvrzení: více než polovina žáků navštěvujících zvláštní školy jsou Romové a pravděpodobnost, že bude jakékoliv náhodně vybrané romské dítě zařazeno do zvláštní školy, je na Ostravsku 27krát vyšší než u podobně situovaného neromského dítěte a i v případech, kdy se romským žákům podaří vyhnout zařazení do zvláštních škol, nejčastěji

navštěvují podřadné a převážně romské městské školy. Rozsudek je pravomocný a není proti němu odvolání.

Velký senát Evropského soudu pro lidská práva dospěl k závěru, že český stát porušil článek 14 úmluvy týkající se zákazu diskriminace v kombinaci s článkem 2 protokolu 1 k úmluvě, týkajícího se práva na vzdělání. **Domnívám se, že v uvedené kombinaci se skrývá paradox: jak zaručit vzdělání romským dětem a přitom nediskriminovat**

Pokračování na str. 7

z obsahu

Skutečný příběh

Nová povídka Andreje Gini, tentokrát o tom, jak jeli Romové za prací. Přinášíme v romské i české verzi.

strana 4

Fašizace už proběhla

S kapelou Gipsy.cz jsem se vždy setkal pouze jako divák. Její vývoj sleduji už od založení, stejně jako aktivity jejich dvou nejvýraznějších osobností – Vojty Lavičky a Radka Bangy.

strana 6

Souhlasím s prohlášením Charty 77 z 1. ledna 1977

V podvečer 12. listopadu byla v atriu Fakulty sociálních studií Masarykovy univerzity v Brně uvedena výstava o Chartě 77 v rámci již 30letého výročí textu, který vznikl na konci roku 1976, mezi 10. a 11. prosincem v Praze.

Tehdy se pod něj podepsalo 242 signatářů, z nich jedenadvacet bylo z Brna. Patřil k nim také právě z vězení propuštěný Jiří Müller, který nelenil a dával text podepisovat dalším. Právě jím vedená Vzdělávací nadace Jana Husa se o instalaci této výstavy v Brně zasloužila. Jejím autorem je Odbor archiv bezpečnostních složek ministerstva vnitra ve

spolupráci s Libri prohibity Jiřího Kruntoráda.

Vernisáž zahájil Pavel Rychetský, rovněž jeden z prvních signatářů. O svém podpisu prohlášení se zmínil manželce takto: „Něco jsem podepsal, ale nemusíš se bát, je to text naprosto nezávadný, nebudou s tím žádné potíže.“ Jak se mylil!

Představy o závadnosti textu ze strany komunistických pohlavárů byly zcela jiné a znamenaly pro každého ze signatářů ztrátu zaměstnání, šikanu policie, postihy členů celé rodiny, ba často i vězení. Při tom text by bylo skutečně možno pokládat za normálních okolností za zcela nezávadný: poukazoval jen

na absenci lidských práv ve společnosti a nedodržování mezinárodních závazků, k nimž se tehdejší československá vláda zavázala.

Výstava byla navštívena jen asi padesátkou návštěvníků. Evidentně lidí nějak spojených s Chartou 77 a zřejmě jen na pozvánku. Přesto nemusela proběhnout bez pozornosti veřejnosti a médií, jak se i stalo, a jak jsem se následujícího dne přesvědčil.

Zdá se, že současné problémy hýbou veřejností daleko více. V Muzeu romské kultury proběhla v tutéž dobu debata o ulici Cejl a stěhování obyvatel z jejího okolí,

kteří se účastnili zastupitelé ze Strany zelených. Nikoliv však starosta městské části Brno-sever Leo Vencík, který, ač pozván, se nedostavil. Debata se neobešla ani bez kritických zmínek o Romech, kteří tvoří největší část obyvatel Cejlu.

Vraťme se však k Chartě. Je otázka, zda dědictví Charty by nemělo být více vnímáno i současně. Nemusíme se přit, kdo má větší zásluhy na změně režimu, zda disidenti, studenti nebo účastníci šedé občanské sféry 60. až 80. let, jak se nás snažil přesvědčit pan prezident. Je dobré si uvědomit, že mezi chartisty a disidenty není jediný tunelář nebo člověk, který

by neomaleně využíval mezer v zákonech ke svému vlastnímu obohacení při privatizaci. Pokud ještě někdo z garnitury chartistů zůstal v politice, chová se uměle a není zdrojem smutných i trapných skandálů, jaké zažíváme jako na běžícím pásu. Což to není hodno ocenění? Jde vpravdě o ukázkou občanských ctností, o nichž nejsou a nemohou být pochyby.

Doporučoval bych mladým lidem, aby výstavu navštívili. Každému vnímavému pozorovateli má co říci i v dnešních časech a ukazuje cestu.

Karel Holomek

zaznamenali jsme

Čeští neonacisté bez vůdce. Neonacistické hnutí v ČR je podle Bezpečnostní informační služby decentralizované a funguje spíše na principu malých regionálních skupin, které vystupují z vlastní iniciativy. Tento princip "autonomního nacionalismu", tedy fungování bez jednoho silného vůdce, je charakteristický pro neonacisty v mnoha evropských zemích, konstatuje dále BIS ve své výroční zprávě za rok 2006, kterou zveřejnila na svých internetových stránkách.

Krém byl nejlepší. Český antidiskriminační projekt Krém na všechny barvy kůže byl oceněn jako nejlepší v Evropské unii. Brněnské občanské sdružení IQ Roma servis jej distribuovalo během antidiskriminační kampaně a zástupci všech členských států EU jej ocenili jako nejlepší speciální počin v rámci Evropského roku rovných příležitostí pro všechny 2007 (ERRP).

Bez rodiny to nejde. Zatímco v dětských domovech zřizovaných Pardubickým krajem žijí děti po desítkách a starají se o ně vychovatelky, uklízečky a kuchařky, soukromý dětský domov Markéta v Radhošti u Holic připomíná spíše velkou rodinu. Tomáš a Hana Ochovi jej založili v roce 2000 pod hlavičkou obecně prospěšné společnosti a k dvěma vlastním dcerám a dvěma dětem v pěstounské péči si přibrali další svěřence. Dnes u nich žije devět dětí, mezi nimi i Romové a Vietnamka.

Policisté se Romům musí jenom omluvit. Bývalí policisté Marek Vraštil a Karel Berousek se musí omluvit za napadení romské rodiny Danišových z Popovic na Jičínsku. Přitom byly uloženy tresty podmíněné ve výši 20 měsíců a jednoho roku s odkladem na čtyři roky. Rozhodl o tom krajský soud v Hradci Králové teprve koncem října, ačkoliv se případem zabýval již od února. Policisté se musí rodině omluvit, nemusí však zaplatit požadované odškodné 300 000 Kč. Krajský soud nepotvrdil rasový motiv činu. Členové pražské pořádkové jednotky pronikli do bytu romské rodiny násilně v noci při oslavě narozenin. Rozsudek nenabyl právní moci, neboť právní zástupkyně rodiny z Ligy lidských práv Jana Kolářková podala odvolání.

Neonacisté na Slovensku znovu útočí

K dalšímu extrémistickému útoku zřejmě kvůli barvě pleti došlo v Košicích. Tři útočníci tam 21. 11. večer napadli 16letou dívku tmavé pleti, jejíž otec je Kubánek, informoval server Sme.sk s odkazem na mluvčí policie Janu Demjanovičovou. Dívka utrpěla poranění hlavy, zad a pravé ruky, její zranění

si vyžádá asi deset dní v nemocnici. Pachatelé podle policie vykřikovali také nacistické pozdravy a dívku vyháněli ze Slovenska. V případě prokázání viny jim hrozí až 12 let vězení. Policistům se podařilo zatím zadržet jediného podezřelého – 19letého mladíka z Košic. (red)

Pochod k 39. výročí ...

Dokončení ze str. 1

dovských spolků a také neorganizovaných jednotlivců společně se zástupem maskovaných militantních antifašistů. Zatímco na Staroměstském náměstí probíhaly plamenné, leč často vyprázdňené projevy, a exhibovali zde politici bez jakéhokoli rizika, o několik ulic dál probíhal antifašismus v praxi. Po ukončení největší demonstrace před právníkou fakultou se vydaly stovky anarchistů a antifašistů do nočních ulic, kde se pokusily proniknout na poslední místo soustředění neonacistů – Palackého náměstí.

Po skončení chladného dne, který však pumpoval všem jeho aktérům do tváří horkou krev, přišla na řadu mnohá vyjádření, komentáře, odsudky či souhlasná slova. Mnozí vysoce postavení představitelé židovské komunity v ČR však odsoudili násilné akce proti neonacistům a někteří se nechali

slyšet, že militantní antifašisté pro ně nejsou žádní spojenci. Odsoudit násilí je snadné, ale kdo se postaví proti zlu slovy či s květinou v ruce, pravděpodobně mu dlouho odpovírat nebude.

Je smutné, že právě Židé, na které běs nacismu dopadl nejtvrději, i šedesát let po válce odsuzují radikální odpor proti neonacismu a téměř staví na stejné úrovni antifašisty a neonacisty. Stejně tak policie, která proti antifašistům na několika místech tvrdě zasáhla a desítky jich zatkla. Jiná historická doba přináší jiné souvislosti. Za odpor proti nacismu byli dříve lidé vyznamenáváni a jejich jména jsou vytesána do pamětních desek. Dnes jsou odměňováni ranou pendrekem nebo dokonce vězením, a to za příkrování těch, jejichž práva svou (nutno dodat riskantní) aktivitou pomáhají chránit.

Jiří Salík Sláma

V novodobých ghettech se nepovažuje vzdělání za cestu k úspěchu Doučování sociálně znevýhodněných dětí

Sociokulturní handicap se u dětí z chudých lokalit projevuje již při nástupu do první třídy. Ve srovnání s ostatními vrstevníky citelně zaostávají nejen v učivu, ale i v sociálních a sebeobslužných dovednostech. Na výuku většinou nejsou připravené, chybí jim potřebné učební pomůcky, nemají vypracované domácí úkoly. Učitelé je pak často považují za podprůměrné či neukázněné.

Je však důležité si uvědomit, že děti pocházející z prostředí sociálně vyloučených lokalit a ani nemají možnost přiblížit se stan-

dardu „vzorného žáka“. Vyrůstají v novodobých ghettech, kde se nepovažuje vzdělání za cestu k úspěchu. Jejich rodiče (často dlouhodobě nezaměstnaní) řeší, zda rodina bude mít co jíst, jestli poteče voda, kde budou bydlet v zimě apod. Početné rodiny totiž mnohdy bydlí v místních ubytovacích nebo v jednopokojovém bytě, nezřídka ve špatných hygienických podmínkách.

Společnost Člověk v tísni má své pobočky v deseti místech v ČR, kde nabízí komplexní péči sociálně slabým rodinám. Kromě

terénní sociální práce a pracovního poradenství mezi ně patří také doučování dětí.

Terénní sociální pracovníci klientům poskytují sociální a právní poradenství. Snaží se jim mnoho věcí vysvětlit a upozorňovat na nebezpečí, která vyplývají například z toho, že podepíší dokumenty, kterým nerozumějí a nejsou si vědomi důsledků. Pomáhají jim s vyřízením úředních listin, dávek pomoci v hmotné nouzi a státní sociální podpory. Nabízejí také doprovod při jednáních na úřadech. Lidem, kteří jsou dlouhodobě nezaměstnaní a mají nízké vzdělání, jsou k dispozici pracovní poradci. Velkou část jejich klientů tvoří Romové, kteří se při hledání práce setkávají s předsudky. V dnešní společnosti se těžko orientují, protože mají problém přečíst delší text nebo něco napsat. Poradci pro ně hledají dostupná zaměstnání, učí je, jak vyjednávat a vyřídit si potřebné dokumenty a prosadit svá práva vyplývající ze zákoníku práce.

Jana Straková

Celý článek vyšel dne 26. října 2007 v časopise Moderní vyučování.

Italsko precedentos!

O Romano Prodi, savo sas šerutno andre Europsko komisija the jek le zroale manuendar andre Europsko unija, savo hino akana andre Italia premieris kerdža precedentno buči, savi andre EU mek šoha nasas. Vladno dekretos savo thodža e italsko vláda hino kajso, kaj e Italia čhivela avri manušen, save avle andal aver thema, u kamen andre Italia te dživel.

Koda kaj oda nane mište avila sig sigate te parugel o evropsko komisarisa Franco Frantini. O Rumuniko premieris Calin Popescu Tariceanu pal kada dela дума le Prodiha, kana avela andre Italia pro kidipen. Savoro dičhol avke, kaj o argumenti la italsko vladake hine pro than mek vaš kod, so pes ačhila andro Řím, kaj sas mardždi Giovana Reggianiovo. Ka-

lestar sas thodži doš pro rumuniko denašlo manuš, savo hino Rom. O gadže andre Italia pre kada džan but cholaha, the o Prodi peskera vlada kerdža takoj zorali the sidžardži buči. O Itala kerena avke sar o Prodi. Hazdlon kontra le Romenge andal e Rumunia. O Prodi phendža, kaj mušinel te reaginel pre koda, so o manuša kamen pal peskero lačhipen. Paš koda džanel, kaj o gadže džan kontra le Romenge, u phendža kaj pes o manuša te likerem dijader le rasi-mostar the la xenofobiatar. Andro phundrado lil phenel: „Xenofobia the intolerancia nane koter andre amari tradicia the kultura.“

Kajča, sar hin o čačipen the sas angla koda so pes ačhila. Andre Italia hin talam biš lagri anglo denašle manuša, u paš oda mek

hazdlon but ilegalna koncentraciji, kaj dživen manuša andro baro bibachtalipen. Majbuter ode hin Roma khatal e Rumunia. Kadi situacija nane nevi pal koda, kana e Rumunia avila andre EU. Kavke ode imar džal but berša, u hin ode upreder sar jepaš milionos manuša. Andro lageri anglo denašle manuša hin majbuter o Roma. Nane le pani, e kanalizacia naexistinel, nane doktora, o manuša hin ode mukle kavke sar hine. Andro purane fabriki, šmeciski the aver thana dživen le čhavorenca, u ačhila pes kaj o čhavore meren šilestar. O patkana le danderen andro soviben, u chučkere pre lende, sar len hin varesavo chaben. Soske pre kadi humanitarno kriza e italsko administrativa beršena nareagindža ?

Dezider Giňa

Italský precedent

Bývalý předseda Evropské komise a jeden z mocných mužů Evropské unie Romano Prodi, současný italský premiér, učinil se svojí vládou precedentní rozhodnutí, které nemá v Evropské unii obdoby. Na základě vládního dekretu budou z Itálie vyhošťováni občané jiné členské země Evropské unie.

Pochybnosti o tom, zda rozhodnutí italské vlády není v rozporu s unijním právem, rychle přispěchal vyvrátit evropský komisař pro vnitro Franco Frattini. Rumunský premiér Calin Popescu Tariceanu bude o vzniklé situaci jednat s premiérem Prodim na chystané návštěvě v Římě. Na první pohled se argumenty italské vlády zdají být oprávněné zejména po tragické události, kdy v Římě došlo k vraždě

Giovanny Reggianiové. Z tohoto zločinu byl obviněn rumunský ilegální přistěhovalec, Rom. Italská veřejnost reagovala velmi podrážděně a premiér Prodi se svým kabinetem jednal razantně a okamžitě. Italové jednají podle Prodiho. Protiromské nálady ovlivňují italskou veřejnost. Prodi řekl, že je jeho povinností reagovat na požadavky občanů na větší bezpečnost. Zároveň si uvědomuje, že se zvedají protiromské nálady. Vyzval proto lidi, aby se zdrželi rasistických a xenofobních projevů a v otevřeném dopise napsal, že „xenofobie a netolerance nejsou součástí našich hodnot a naší kultury“.

Jaká je však skutečnost a co současným událostem předcházelo. V Itálii je několik desítek táborů

pro utečence a vedle toho vznikají ilegální koncentrace utečenců, zejména Romů z Rumunska. Tato situace nevznikla až po vstupu Rumunska do EU. Trvá již mnoho let a podle odhadů se týká více než půl milionu osob. V táborech pro utečence, kde jsou především Romové, není pitná voda, neexistuje kanalizace, schází lékařská péče, lidé jsou ponecháni svému osudu. V ilegálních podmínkách žijí v neuvěřitelných poměrech. V prostorách starých uzavřených továren, na vrakovištech a smetištích. Umírají tam děti na podchlazení, potkani je okusují ve spánku a napadají, když mají nějaké jídlo. Proč na tuto humanitární krizi italské úřady po léta nereagují?

Dezider Giňa

Kde jste byli, Romové?

Foto: Jiří Salík Sláma

Uplynulou sobotu (10. listopadu) jsem se jako mnoho dalších Pražanů vydal na druhou hodinu odpolední k židovské synagoze, abych svůj účastí na pietním setkání nejen uctil památku obětí Křišťalové noci, ale i vyjádřil odpor vůči chystanému neonacistickému pochodu a neonacismu vůbec.

Hrůzy třicátých a čtyřicátých let, které vrcholily především během druhé světové války, postihly široké spektrum evropského obyvatelstva, ovšem fašisté se programově soustředili především na Židy a Romy, kteří po statistických umírali v koncentračních táborech. Mnohým dnešním Romům v koncentračních táborech zahynuli za strašlivých muk rodiče, prarodiče, příbuzní atd.

Proto jsem očekával, že i Romové stejně jako ostatní vyrazí do ulic proti těm, jež se veřejně hlásí k ideologii násilí, zabíjení a systematického vyvražďování jiných národů, i Romů.

Na pietním setkání vedle sebe stáli Židé, katolíci, evangelíci i ateisté, stejně jako vedle maminek s dětmi a studenty důchodci, „bílí“ vedle „barevných“. Mnozí z nich měli na kabátech připnutou Davidovu hvězdu s nápisem „Jude“, kterou museli všichni Židé povinně nosit během druhé světové války jako symbol příslušnosti k národu, jenž byl určen k likvidaci.

Jediní, kteří se až na čtyři jedince setkání neúčastnili, byli Romové. Kromě mě tam ještě byl Čeněk Růžička, který již roky bojuje za zbourání vepřinu v Letech u Písku, novinář Pavel Koller a předseda sdružení Dženo Ivan Veselý. Ať prominou ti, které jsem nezahlédl (nevěřím, že jich bude mnoho, když tak mi napište).

To je tristní výsledek. Chápu, že mnoho Romů mělo strach z neonacistů, na druhou stranu svoje obavy překonaly i matky s dětmi, a také důchodci, kteří hrdě prostřednictvím Davidovy hvězdy hlásali svoji příslušnost k Židům...

Kde byli všichni romští aktivisté? Pokud by přišli alespoň oni, určitě by se nás tam sešla alespoň padesátka, možná stovka.

Na jednu stranu hlásáme, že se chceme integrovat do společnosti, na druhou neúčastí na akcích, kde lidé v duchu pospolitosti vyjadřují odpor k zločinné ideologii, se segregujeme. Navíc tím vysíláme jasný signál všem: „Bojujte za naše práva sami, braňte se vůči nacistům sami, my jsme pouze oběti, které nic nezmůžou.“

Tento postoj mě neuvěřitelně štve, protože v tom je možná „zakopaný pes“ i v jiných problémech. Zkrátka pořad čekáme, že někdo něco vyřeší za nás, nestojíme o pospolitost, o podílení se na věcech veřejných, nechceme ve jménu idejí či kvůli jiným lidem nic riskovat.

Neonacistů je podle kvalifikovaných odhadů tři až pět tisíc, Romů v Čechách cca 250 tisíc... Přesto Prahou pochodovaly tři stovky „nácků“, proti nimž v početném davu odpůrců stáli pouze čtyři Romové...

Odhodme už role obětí a alespoň na akcích, kde jde o samotnou existenci Romů jako takových, vyjadřujeme svoji aktivní účastí odpor. Kdo si totiž myslí, že hrůzy 30. a 40. let minulého století se nemohou vrátit, je na omylu. I tehdy, na počátku hrůzné éry, stálo několik stovek nacistů proti celému Německu. Živnou půdou pro jejich ideologii se také stal strach...

Vojtěch Lavička
ROMEIA

O Čunek rezignindža... a so o KDU-ČSL?

Akor, sar imar sas savoro šmišno koda, so sas pašal o Jiří Čunek, jov kerdža rezignacija pre peskeri buči andre vlada. Pre koda, so savo sas khatal o Čunek pes sikadža, savi ade hin e politicko kultura, u pro čačipen, nane soha te keras baripen. Kajča, o Čunek gela het a so o KDU-ČSL? Kadi politicko sera musaj te lidžal peskeri doš vaš savoro so pes andre kodi „Cungate“ ačhila.

KDU-ČSL dina le Čunkoske savoro pre koda, kaj lestar te ačhol dujto manuš andre vlada, te ačo senatoris the precedas andre lengeri sera. Ela oda pale avke, kaj o KDU-ČSL olestar džala avri avke, sar te pes nič naačhilahas? A te vakeraha pal o Roma. Kadi bipačivakeri politicko sera dijader kerela pal amende buči, pal amaro

dživipen, koda sar dživas maškar o gadže the so amenca ela dijader? Ta sem kavke imar amenca keren beršestar 1989. U hin but manuša, save peske pametinen sar oda sas the angle kada berš. Kerela o KDU-ČSL dijader koda, so le Romanca kerela o Čunek. Dijader deportujinena le romane famelijen, ispidena amen andro kontejnera the ghetta anglo „cikáni“ u ispidena le romane famelijen dijader andro ruini?

Šaj phenas, kaj o KDU-ČSL lidžal bari doš vas savoro, so pes le Romenge ačhila, andre soste adadžive dživen the so len užarel dijader andre lengero dživipen. Niko aver ča o KDU-ČSL lidžal kontinuita andre peskeri buči andro majučeder poziciji – parlamentos, ekutiva the sudí. Khatal

e praktika džanas, kaj kadi politicko sera sakovar khatal e politicko kriza the doš džal avri avke, sar te pes nič naačhilahas u paš e zor pes likerel sar pes del. Pre bibacht hin kada pal o manuša, save le KDU-ČSL den peskere hlasí andro volbi, u či kamen te dikhel o čačičpen pal kadi sera. Tasem, le Čunek hin khatal o gadže bari podpora hjaba kaj pre leste pele kajse bare skandali. Kajso varoso bi pes andre aver pačivali them naačholas.

U akana, so kaleha? Angla mušinas te džanel, kaj o KDU-ČSL lidžal bari doš vaš savoro so pes le Romenge ačhila. U vaš savoro so mek aveľa, kempel te ciredel o KDU-ČSL vaš lakeri politicko, moralno, manuškano the kriminalno doš.

Dezider Giňa

Čunek rezignoval... a co KDU-ČSL?

Po velice směšných a dlouhých tahanicích se vicepremiér Jiří Čunek vzdal vládních funkcí. Na Čunkově případu se projeví úroveň a kvalita politické kultury v Česku a věru není čím se pyšnit. Nicméně, Čunek odešel, ale co KDU-ČSL? Tato politická strana přeci musí nést veškerou politickou odpovědnost za to, co takzvaná „Cungate“ způsobila.

KDU-ČSL dala Čunkovi všechny možnosti k tomu, aby se dostal do vysoké politiky, stal se druhým mužem české vlády, senátorem a předsedou strany. Bude to snad tak, že KDU-ČSL způsobenou politickou blamáží jen tak propluje jako by se nic nestalo, a nadále si bude ohřívát svojí politickou polívičku? A pokud jde o nás Romy: tato nedůvěryhodná poli-

tická partaj bude dál rozhodovat o našem životě, postavení ve společnosti, o naší současnosti i budoucnosti? Vždyť takto už rozhoduje od roku 1989. A jak to bylo před tímto rokem, si ještě velmi mnoho lidí pamatuje. Bude KDU-ČSL dále uplatňovat Čunkovu segregaci praxi a pokračovat v deportacích romského obyvatelstva? Bude dále realizovat výstavbu kontejnerových ghett pro „Cikány“ a přesídlovat romské rodiny do neobyvatelných ruin?

Můžeme říct, že KDU-ČSL nese největší míru odpovědnosti za veškeré utrpení romské populace v České republice, protože jediné KDU-ČSL je kontinuálně zastoupená ve vedení státu – výkonné, zákonodárné a soudní moci. Ale z praxe víme, že tato partaj vždy

z politické krize a odpovědnosti vyvázne bez úhony a drží se u moci za všech okolností. Bohužel, je to vůle voličů, kteří si nepřipouští nic z toho, co má tato partaj na triku. Nakonec Čunek má i přes zdrcující skandální záležitosti velkou podporu veřejnosti. A to již je jev, který by v jiné vyspělé zemi existovat nemohl.

Takže co s tím? V první řadě je třeba si uvědomit rozhodující politický vliv, který KDU-ČSL u nás zaujímá. A na tomto základě je třeba KDU-ČSL volat k odpovědnosti za vše, co se v našem životě odehrálo, odehrává a bude odehrávat. Ano, KDU-ČSL za to nese svoji plnou odpovědnost: politickou, morální, lidskou i zákonnou.

Dezider Giňa

komentář

Rozhodnutí Velkého senátu Evropského soudu pro lidská práva může být přelomové

KAREL HOLOMEK

Velký senát Evropského soudu ve Štrasburku překvapivě po devíti letech rozhodl poměrem hlasů 13 ku 4 ve prospěch žaloby 18 romských žáků z Ostravy, že český stát se choval vůči nim diskriminačně tím, že připustil, aby byli přeřazeni do zvláštní školy, aniž k tomu byl zákonný důvod.

Z těch čtyř hlasů, které byly proti tomuto rozhodnutí, patřil jeden Čechu Karlu Jungwiertovi a druhý Slovákovi Janu Šikulovi. Jejich argument proti vyjadřoval pocit nespravedlnosti, že zrovna Česká republika je takto postihována, zatímco jinde je situace ještě horší a žaloby žádné. To sice může být pravda a jistě je, ale není to žádný argument proti oprávněnosti rozhodnutí.

Faktem zůstává, že oněch 18 žalob je jen vrcholkem ledovce mnohem robustnějšího. Odhaduje se, že ve zvláštních školách bylo 75 % romských dětí, což představuje číslo daleko přesahující 25 000 dětí. Kolik z nich bylo ve zvláštní škole oprávněně?

Novým školským zákonem z ledna 2005 se sice všechny zvláštní školy zrušily, avšak objevily se nové školy nebo třídy se speciálním programem výuky, v němž, a o tom není žádných pochyb, se opět objevují převážně romské děti. To má za následek nesporně segregaci jedné skupiny dětí vyhraněně sociálně slabých s převážnou identitou Romů. A segregace je totéž co diskriminace, protože ve svých důsledcích zahrnuje mnohá omezení, která popírají rovnost ke kvalitnímu vzdělání a perspektivám v dalším životě. Změnit tento stav není v reálných možnostech České republiky v příštích 20 letech, když uvážíme všechno kolem dokola: neochotu českých rodičů dávat své děti do škol společně s romskými, nedostačující osvěcenost romských rodičů vyhledávat prestižní školy a děti tam dosazovat, pokud by to vůbec bylo možné, a nemožnost učitelů v zavedeném systému věnovat se žákům naprosto zdravým, ale nějak zanedbaným. A to se ani nezmiňuji o narůstající segregaci v bydlení, která má přímou souvislost se segregací ve školství.

Už jsem zaslechl: „Romové podávejte další žaloby!“ To je sice možné, ale změnu to nepřinese. Pokud žaloby a případná rozhodnutí, která jim vyhoví, nebudou důvodem k zahájení širokého programu v ozdravení školství zásadním způsobem. Ovšemže je to příkaz doby, který se zdaleka netýká jen Romů, jak by si leckterý zaslepený člověk mohl myslet, a že je plno takových! Buď ten příkaz bude naplňován a dojde ke změnám, jaké ani netušíme. Především k ozdravení klimatu ve společnosti a pozvednutí jedné proskribované menšiny spolu s dalšími, proti které už nemusí být žádné výhrady. To přece stojí za to, abychom naslouchali doporučením evropských soudů a realizovali je. Je spravedlivé říci, že něco už bylo tím směrem vykonáno, ale je to stále zoufale málo.

Doufám, že poslední rozhodnutí soudu znamená takový přelom, ne snad ve změně myšlení a názorů, ale v pochopení nutnosti podobné změny. Takovou změnu by měli podporovat i zapřísažlí nepřátelé Romů, neboť právě v ní je podstata řešení ožehavého problému celé společnosti.

Debaty bez hlavního aktéra. V Muzeu romské kultury se 13. listopadu sešli aktéři debaty o Romech v Brně, ovšem bez jejího hlavního hosta, starosty městské části Brno-sever Leo Venclíka. Ten zřejmě dostal strach z – pro něj – nezvyklého prostředí, a tak proběhlo opětovné opakování starých frází, zejména ze strany poslance Ondřeje Lišky a brněnské zastupitelky Kateřiny Dubské (na snímku, oba ze Strany zelených). Foto: JSS

2008 Romano Berš – Romský kalendář

V každé národnosti po celém světě se stále užívají typická jména. Je to forma tradice, která je daná a vžitá. Každý národ má svoje jména, i my Romové jsme je vždy měli. Snažím se, aby nám zůstala a abychom na ně nezapomněli.

Oslovení jménem je slušné projevení úcty a cti k druhému člověku. Proto si přeji, aby se tento kalendář stal pro Romy, a nejen pro ně, nedílnou součástí jejich budoucího života.

Tento romský kalendář s romskými jmény je unikátním dílem ve světě. Já jako autor vnímám od útlého dětství každý kalendář jako knihu v každém domě. Slouží jako slabikář, poznámková kniha, zábavná i vážná literatura a ovlivňuje výtvarné citění. Jako jediný autor romského kalendáře Romano berš jsem pyšný na toto jedinečné dílo.

První kalendář s romskými jmény byl vydán v roce 1996. Jména, která budete číst v tomto kalendáři, jsou původní jména Romů. Vznikla v dávných dobách, kdy Romové putovali po celém světě. Dodnes se tradují a dědí z generace na generaci. Rodina pojmenovává dítě hned při narození. První dítě nosí většinou jméno svého otce či matky nebo kmotra či kmotry. Romové jsou lidé věřící, proto nechávali děti v nejblížešim kostele svého putování křtít. Pro Romy je křest dítěte velkou událostí, která se náležitě slaví. Jméno, dané svatým křtem, i jméno romské – anav – provází dítě celým životem...

Tibor-Tibi Tonka

Tave bachtále romale ande kado néjvo berš, te žutij tume o svunto déjl taj i svunto Mária, lungo trajo, sastimo, taj bacht, zourasa, bachtasa taj majláše moudosa. Del tumen o svunto déjl taj i svunto Mária te keren, Romale, andre bute beršen bijava, kere-čigura, Pátiva, taj šukár vouja pa intregu luma le romenca.

Saste bachtále taven, Romale, pi čára luma, del o déjl lungo trajo, Romale, kana šelenge avna ketsa ve zurále pátiva te keren. Kado kiváni tumenge bacht sastimo taj lungo trajo, andre kado néjvo berš 2008.

Tumáro Tibi andra Brna

Tibor-Tibi Tonka se narodil 4. března 1965 v Partizánském na Slovensku. Pochází z rodu olašských Romů. Zajímá se o historii a kulturu Romů.

Kalendář (100 Kč + poštovné) lze objednat na kontaktech: telefon: 545 216 377 mobil: 737 173 581 e-mail: tibor.tonka@seznam.cz

Sar džanas o Roma pre buťi

Kada so tumenge kamav te phenel, pes ačila anglo duj berš.

Ehin nilaj, kurke tosara. Avri kerades, hoj pal manušte čuľal, aňi peha namušinel but te čalavel. Andre jekh foros na dur la Plzňatar o Roma pes kisitinen pro baro drom. Džan ki e Praha pre buťi. E Pavlina, šovardeš the eľta beršengeri romňi kisitinel sa pro drom. Džal le čhaha.

Lakero čhavo, vičinen les e Kostra, phirlas pal o Roma a sa len zdiľňarda, hoj arakhľa Prahate extra finom buťi a sakoneske, ko leha džala te kerel, egerinlas ezeros koruni pro džives. Ešeb rodelas le terne čhaven, ale leskeri fameľija o phrala leske rozvakerde, hoj len te na lel, bo jon nadžanen nič. Mek leske odoj sa zmosarna a o šefos len bičhavla savoren khere.

„No a kas lava peha, te okle, so vareso džanen, keren savore ko Bumbis a paš aver Roma?“

„No ta džaha tuha amen o phrala. Sam štar džene a o kak o Dežis hino pandžto. A te kampeľa, ta vaš aver aveha. A te biri-naha te kerel e buťi korkore, ta na džaha ňikaj.“

The avka pes dovakerde.

„More.“ phenda o Rudis la Kostrake, „a o soviben dovakerdal?“

„No ta sar,“ odphenda leske e Kostra, „oda džaha pes te thovel varekaj andre len a te sovel andre varesavi buđa? Odoj hin savoro angla amende kisitimen. Sovaha po daj džene andre jekh kheroro a la da hin kheroro korkora a kuchňica.“

„A pal o Jančus salas?“ phučľa o Rudis le Kostratar. „Jov džanel savore murikana buťa. Džanel te načhivkerel, te murinel, te štukinel, te betoninel. Mušines vaš leske te džal. Maj so čak odoj avaha, musaj te thovel lači buťi. Nadžaha odoj pre laž.“

Pre aver džives geľa e Kostra pal o phral, pal o Jančus. Sa leske rozphenda, kaj džana te kerel, so kerna, hoj kerna pre bari sthodi,

kaj sovna a hoj les dela pro džives ezeros koruni.

O Jančus čak pre leste dikhelas. „A na chochaves? Sikhav mangle e dovakerďi.“

„Jon mange la dena, až sar avaha odoj.“

„Me tut džanav, bi e dovakerďi ňikaj nadžav. A te na, tak barčak o telefonos pre odi firma a o nav le staviteľiskero, mi povakerav peske leha.“

„Dikh kada,“ phenda e Kostra, „ta tu mange napafas?“

„Me tut džanav,“ odphenda leske o Jančus. „Tu phenes čačipen čak akor, sar pes zabisteres. Sar dikhava o papira, akor tuha džava. Akana tuha mi džan o diľine.“

Avľa o džives, so kamle te džal andre buťi. E daj, e phuri Pavlina pes našik doužarda, kana džana. O čhavo, e Kostra lake egerinda vaš sako džives, so lenge tavla, pandž šel. Andro baro kufros sthoda o grati pro taviben – o roja, taňira, kuća, pira, andro taški o phuvale, o aro, žiros a o Del džanel, so aver. Has la so te kerel, hoj savoro te rešľol andro motoris a te řidžal pro štacionos. Odoj imar užarnas o čhave the o phral, o Dežis, eftaverešberšengero rom. E Kostra savoro obdikhľa, či vareso nabisterde a palis bešte andro siđardo pre Praha.

Has kurke pal o dílos a avri o kham taťarlas sar bov. E Kostra lenge chudľa te vakereľ pal e stavba, pal oda savo lačo o stavitelis, hoj oda leskero kamaratos a hoj jov les diňa e buťi, a savi šukar a žuži abytovňia len ela. Nabisterde lenge te phenel, hoj Prahate pro štacionos len užarla o motoris a odľidžala len pre abytovňia.

„Vakerehas le Jančuha, soske naavľa?“ phučľa o Rudis.

„Nakamelas te avel. Phenda, hoj hino nasvalo, hoj les igen dukhal o dumo.“

„Sakones vareso dukhal,“ phenda o Jardas.

„Baro leňivo hino, nakamel pes leske te kerel,“ dothoda e Kostra.

Paš e дума doavle ki e Praha, aňi nadžanenas kana. Thode avri o kufri the o taški a e Kostra len iľa andre užardi. „Me džav te dikhel, kaj o motoris.“ Naľikerda aňi pandž minuti a imar has pale.

„O gadžo le motorihla mek adaj nane. Mušinas pre leste te použareľ.“ Palis visalřila ki e daj. „Mamo, iľal o phuvale?“

„Ta sem dikhes, hoj hat, jekh bari taška,“ odphenda e romňi.

„A paprika, papros?“

„Sa iľom the lon,“ odphenda leske e daj.

„A raška?“

„Na,“ phenda e romňi.

„Tu naiľal e raška? Ta sar taveha o phuvale! Mindik avla o gadžo le motorihla, ta me la džava te cinel. Oda čak kadaj pal o řing.“ Pal kada naiľila.

Vaj deše minutenca ačhile polokes o Roma nervozna. E Kostra ňikaj, o motoris ňikaj a o pherde kufri pašal lende. Pregaľa jekh ora, duj ori a e Kostra ňikaj. Mek so has la da love paš peste, ta latar iľa. So akana, sar pes te dochudel khere, te love pre mašina nane? Savore choľatar mište napukinde. Pre odi bacht iľa peha o Dežis buter love. Sakoneske pořinda o drom. Khere pes dochudľe pal jepaš rat.

So lenca kerda e Kostra, oleha pes but naašarnas. Jov avľa khere až trine čhonenca! O phrala les kamle vaš oda, so lenca kerda, te marel.

„Tumen san peske korkore došale. Leske našik paľan aňi jekh lav. Soske leha gaľan, te džanen, savo hino chochado, vimardo, hoj lela tele pal o lav the le Devles. Tumen nadžanen, hoj les hin „zachvaty“, a te les kada chudel, ta avel khere the jepaše beršeha? Hoj phireľ rom romendar pal calo republika a odoj lenge egerinel nadžanav so a cir-delendar avri o love? Aven rado, hoj tumen naiľa ři pre Slovensko. Sar pes odarik dochudňanas khere?“ phenda o Jančus.

Andrej Giňa

Jak Romové jeli za prací

To, co vám chci vyprávět, se stalo před dvěma lety.

Je léto, neděle ráno. Venku horoko, že z člověka lije, ani se nemusí moc hýbat. V jednom městě nedaľeko Plzně se Romové chystají na velkou cestu. Jedou na práci do Prahy. Pavlina, sedmašedesátiletá žena, chystá všechno na cestu. Jede se synem.

Její syn, řikají mu Kostra, choďil po Romech a všechny je pobláznil, že našel v Praze moc fajnovou práci a každému, kdo pojede s ním, slibil tisíc korun na den. Nejdřív hledal mladé kluky, ale jeho bratři mu to rozmluvili, aby je nebral, že nic neumějí. Prý mu tam ještě všechno zkazí a šef je poľve všechny domů.

„No, a koho s sebou vezmu, když všichni, co něco umí, dělají u Bumbise a dalších Romů?“

„No, tak s tebou pojedeme my bratři. Jsme čtyři a strýc Dežo je pátý. Když bude třeba, přijedeš pro další. A když zvládneme udělat práci sami, tak nepojeďeš nikam.“

Tak se domluvili.

„Člověče,“ řekl Ruda Kostrov, „a spaní jsi domluvil?“

„Co si myslíš,“ odpověďel mu Kostra, „že se půjdeme umýt někam k potoku a spát do nějaký boudy? Všetchno už je tam pro nás připraveno. Budeme spát po dvou na pokojí a máma bude mít sama pokojík i kuchýňku.“

„A u Jančího jsi byl?“ ptal se Ruda Kostrov. „Ten umí všechnu zednickou práci. Umí nahazovat, zdít, štukovat, betonovat. Musíš za ním jít. Však když už tam jedeme, musíme odvést dobrou práci. Nemůžem si tam udělat ostudu.“

Další den šel Kostra za bratrem Jančim. Všetchno mu popovídal, kam jedou pracovat, co budou dělat, že budou dělat na velké stavbě, kde budou spát a že mu dá na den tisíc korun.

Janči na něho jen ziral: „A nelžeš? Ukaž mi smlouvu.“

„Oni mně ji dají, až tam přijedem.“

„Já tě znám, bez smlouvy nikam nejedu, a jestli není smlouva, tak aspoň telefon na tu firmu a jméno stavitele, ať si s ním promluvim.“

„Hele,“ řekl Kostra, „tak ty mi nevěříš?“

„Já tě znám,“ odpověďel Janči, „ty mluvíš pravdu, jenom když se zapomeň. Až uvidím papíry, pak s tebou pojedu. Teď ať si s tebou jedou ti hlupáci.“

Přišel den odjezdu. Matka, stará Pavlina, už se nemoħla dočkat, až pojedou. Syn Kostra jí slibil za každý den, co jim bude vařit, pět set. Do velkého kufru sbalila nádobí na vaření – lžice, talíře, hrnceky, hrnce, do tašek brambory, mouku, olej a bůhví, co ještě. Měla co dělat, aby se to všechno vešlo do auta a odvezlo na nádraží. Tam už čekali kluci a její sedmdesátiletý bratr Dežo. Kostra všchno obľeľl, jestli něco nezapomněli a potom nasedli do rychlíku na Prahu.

Byla neděle odpoľedne a venku pekľo slunce jak rozpáľená pec. Kostra jim začal vykládat o stavbě, o tom, jak je stavitel dobrý, že je to jeho kamarád, a že on mu zařídil tu práci, a jakou budou mít pěknou čistou abytovnu. Nezapomněľ jim říct, že v Praze na nádraží na ně bude čekat auto, které je na abytovnu odveze.

„Mluvil jsi s Jančim, proč nejel?“ zeptal se Ruda.

„Nechťel jet. Řekl, že je nemocný, že ho hrozně bolí záda,“ na to Kostra.

„Každýho něco bolí,“ řekl Jarďa.

„Je to lenoch, nechce se mu dělat,“ dodal Kostra.

Během řeči doľeli do Prahy, ani nevěďeli kdy. Vyňdali kuřry a tašky a Kostra je vzal do čekárny. „Jdu se kouknout, kde je auto.“ Netřvalo ani pět minut a už byl zpátky.

„Gadžo s autem tady ještě není. Musíme na něho počkat.“ Potom se otočil k matce. „Mámo, vzalas brambory?“

„No snad vidíš, že jo, jednu velkou tašku,“ odpověďeľa žena.

„A papriku a pepř?“

„Všetchno jsem vzala, i sůľ,“ odpoďeďeľa mu matka.

„A kmín?“

„Ne,“ řekla žena.

„Tys nevzala kmín? Tak jak budeš vařit brambory! Než přijede auto, tak já ho dođu koupit. Je to tady kousek za rohem,“ řekl Kostra a zmizel.

Po deseti minutách začali být Romové pomalu nervozní. Kostra

nikde, auto nikde a oni s plnými kuřry. Utekla jedna hodina, dvě hodiny a Kostra nikde. Ještě k tomu si vzal od matky všechny peníze, které u sebe měla. Co teď, jak se dostat domů, když nejsou peníze na vlak? Všichni div že nepukľi zlostí. Ještě štěstí, že si vzal Dežo víc peněz a všem zaplatil cestu. Domů se dostali po půľnoci.

Co jim Kostra vyvedľ, s tím se moc nechľubili. On se vrátil domů až za tři měsíce! Bratři ho chtěli za to, co s nimi uděľal, pořádně zbit.

„Sami si za to můžete. Jemu nemáte věřit ani slovo. Proč jste s ním jeli, když víte, jaký je ľhář, tak vychytralý, že by nedodržel slovo ani před Bohem. Vy nevíte, že má ty svoje „zachvaty“ a když ho to chytne, tak přijde domů i za půľ roku? Že jezdí po lidech po celé republice a slibuje jim kdoví co a tahá z nich peníze? Buďte rádi, že vás nevzal až na Slovensko. Jak byste se odtud dostali domů?“ řekl Janči.

Andrej Giňa

Přeložila Matrína Vyzibľová

O zelenočerných a politice kýče

Kateřina Čunková

Akoliv v pomyslném rozložení politického spektra se lidovci a zelení umísťují na opačných pólech, jejich dva mediálně výrazní politici – Jiří Čunek a Kateřina Jacques – vykazují podobnosti v množství větší než malém. Vlastně to není překvapivé, uvážíme-li pevné objektivní zelenočerných s modrými v současné vládní koalici.

Podobnost první: romské téma počátků

Oba politici počali svůj vzestup svým angažmá v romském tématu: Čunek coby vsetínský starosta vyřiznutím pavlačákového vředu plného opalovaných; Jacques coby referentka romské kanceláře Úřadu vlády se začíná objevovat v médiích jako ochránčyně „romských práv“, přespává se zmocněncem („troubou boží“) Svato-plukem Karáskem ve vystěhovávaném bohumínském hotelovém domě s neplatíči a před volbami do parlamentu se při náckovské demonstraci dostává do potyčky s policistou Čermákem. Kauzy jsou ve své pravé chvíli soustavně medializovány a vzbuzují emoce. A o emoce v současné politice poplatné tvorbě mediálních obrazů (mediokracii) jde, jak řekl hradní klasik o penězích, až v první řadě.

Podobnost druhá: raketový vzestup

Během krátké doby se stal Čunek senátorem, předsedou lidovců, ministrem pro místní rozvoj a místopředsedou vlády, Jacques ředitelkou sekce lidských práv Úřadu vlády, posléze poslankyní a předsedkyní poslaneckého klubu zelených.

Podobnost třetí: karikatury místních elit

Jiří Čunek i Kateřina Jacques (za svobodna Pajerová) jsou představiteli místních elit: v případě Jacques metropolitní pražské liberální, v případě Čunka lokální venkovské katolické. Spíše však nežli představiteli svých elit, jsou oba politici jejich karikaturami.

Čunek užívá konzervativní východiska své strany k podprahové hře na xenofobní strunu a využívá všeobecné neoblby Romů a zděšení z jejich cikánství; Jacques užívá stejně tak lidskoprávní rétoriku – má vždy ty správné (korektní) názory a využívá náckovské demonstrace k mediálně vděčné konfrontaci.

Čunek namísto dlouhodobého řešení sociálně-patologické situace pavlačáku uplatňuje těsně před senátními volbami rázné a rychlé řešení vystěhováním problematických neplatíčů za město. Jacques se přes varování policie chce dostat na dotek k tvrdému jádru nácků a konfrontuje policisty. Oba karikují východiska svých politických stran: venkovští konzervativci, jako je např. jesenický senátor Adolf Jílek, obecně nejsou příznivci rázných a rychlých (tj. bezohledných) řešení a malostranského palácového šlechtice Bursíka si těžko představit, jak se dere přes policejní kordon, aby mohl konfrontovat tělo na nácky. Přesto Čunek vnitrostranicky válkuje Jílka a Jacques preferencemi ve volbách málem Bursíka.

Politika kýče

Vnímáme-li kýč jako výtvar či situaci, které v nás vzbuzují dojemnutí se nad vlastním dojetím, pak oba politici při svém vzestupu takovéto situace nepřetržitě vytvářeli. Čunek se rád stylizuje jako oběť konspirace pražského establišmentu kašlajícího na problémy obyčejných lidí (např. s Cikány) – kdo z jeho převážně vesnických konstituentů by se nad takovým dojmavým mediálním obrazem

nedoal. A kdo z lidskoprávních kruhů by nezakvílel nad obrazem Jacques vláčené policistou do antonu, neboť by viděl sama sebe a slza by se vloudila stejně, jak se někomu stává při pohledu na obrázek plačící holčičky.

Takováto politika kýče dává široký prostor typům trpícím naprostou vírou ve svou pravdu a jsou přesvědčeni o svém poslání. Naopak netrpí ostychem z moci a rozhodování. V situacích, kde by velká část lidí zaváhala, zda jsou skutečně právy svých postojů a postavení, jsou politici kýče přesvědčeni o své jedinečné roli nosičů pravého názoru. Pokud jim někdo „ubližuje“ (např. vyšetřuje původ milionů na kontě, nebo ještě lépe – bije při jejich pochodu na nácky), tak si za to nikdy nemůžou sami svým jednáním, ale jsou oběťmi sil zla.

Politici kýče zanechávají za sebou spoušť: bezradné rodiny neplatíčů vystěhovaných do polorozpadlých domků, na hodinu propuštěného policistu. Co na tom, že vystěhovaných se zastane ombudsman a policistovi dají soudy za pravdu, že jednal zákonně. Kdo by se přece dojímal nad rozhodnutími soudů?

Roman Křištof
(MFD 13. 11. 2007)

Valašsko (Valachie)

Geografický region Valašsko je ohraničen obloukem Karpat a ohnáním Dunaje. Na severu sousedí s Banátem a Sedmihradskem, na východě s Dobružou, na jihu s Bulharskem a na jihozápadě se Srbskem. Administrativně se skládá ze 14 žup (judet) a hlavního města Bukurešti. Je praotčinou romských „Olachů“. Jednou z nejvýraznějších romských lokalit je čtvrť Ferentari v Bukurešti.

Ferentari se nachází nedaleko centra města (jihozápadně, 2,5 až 5 km). Čtvrť se rozkládá kolem Calea Ferentariilor a hranice „špatné pověsti“ jsou posuvné, podél Soseaua Salaj a Calea Rahovei, dále železnice (stanice Filaret), industriální zóna, Soseaua Progresului a čtvrť Pieptanari a Giurgiului. Tyto hranice jsou neoficiální a jejich vymezení závisí na individuální interpretaci. Jedná se o zástavbu zpočátku industrializace a výstavby železnice (1869).

Žije zde asi 120 000 lidí, z nichž je značná část považována za Romy. Čtvrť je pověstná kriminalitou, distribucí a užíváním drog. Časté je nabourávání vankantních bytů a obydlí a jejich

Literární a výtvarná soutěž pro rok 2007

Menšiny mezi námi

Stejně jako předchozí tři léta tak i letos občanské sdružení Romea vyhláší literární a výtvarnou soutěž s názvem Menšiny mezi námi.

Pořadatelé budou mít radost z hojné účasti, protože stejně jako v minulých ročnících se bude hrát o velmi atraktivní ceny. A jaké? Opět to budou diskmany, walkmany, knihy, hudební CD a možná ještě další překvapení.

Vítězné příspěvky budou uveřejněny v časopise Romano vođi, na webových stránkách www.romea.cz a nejlepší obrázky se mohou objevit i na každoroční výstavě sdružení Romea. Nejzajímavější díla budou navíc uveřejněna v brožuře, která bude ze zaslaných příspěvků opět vytvořena.

Podmínky soutěže:

Literární soutěž: příspěvky nesmí přesáhnout dva A4 listy psané na počítači nebo na stroji (pokud soutěžící nemá možnost poslat takto přepsaný příspěvek, musí být soutěžní dílko čitelné, jinak bude nutno jej vyřadit). Psát lze koliv: písničky, básničky, příběhy, povídky. Fantazii se meze nekladou, téma je dané, ale ostatní je na soutěžících. Příspěvky musí být správně označeny (viz níže).

Výtvarná soutěž: obrázky musí být velikosti A4, ani větší, ani menší a musí být správně označeny.

Každý soutěžící smí soutěžit pouze v jedné z kategorií.

Každý příspěvek literární i výtvarný musí být označen takto:

1. Kategorie

2. Jméno, příjmení a věk autora

3. Třída, kterou navštěvuje

4. Přesná adresa školy

5. Telefonní číslo do školy + jméno učitele odpovědného za soutěžící

6. Kraj

Vše musí být napsáno buď hůlkovým písmem, nebo na stroji či počítači.

Pokud bude chybět jakýkoliv údaj, bude nutno soutěžní příspěvek vyřadit.

Věkové kategorie v literární i výtvarné soutěži jsou rozděleny takto: 1. kategorie je do 10 let, 2. kategorie je 11 až 14 let, 3. kategorie je 15 až 18 let

Uzávěrka soutěže je 30. listopadu 2007

Práce je třeba zasílat na e-mail burzaprace@seznam.cz nebo poštou na adresu: Občanské sdružení ROMEA, Stanislava Ondová, Žitná 49, 110 00 Praha 1.

Obálku je nutno označit heslem Menšiny mezi námi, pro případné dotazy lze telefonovat na 257 329 667 nebo 724 804 933, Stanislava Ondová.

Ilustrační foto

nelegální osidlování (squatting). Oficiálně nemá 84 procent obyvatel legální odběr elektřiny a 64 procent domácností kanalizační systém.

Existuje neformální síť organizovaného černého odběru vody, elektřiny a dokonce i kabelového televizního vysílání. Když se pracovníci elektrárenské společnosti pokusili přerušit v roce 2006 černá připojení, došlo k násilným incidentům a hromadným nepokojům, které muse-

ly být zklidněny policejním zásahem. Ve čtvrti působí baptistická mise, která provozuje školu.

Na okraji Bukurešti žije v lokalitě Šatra / Vidra tradiční a velmi známá kalderašská komunita, která obchoduje s železným šrotem a dalšími odpady a provozuje skládky po celém Rumunsku. Její reprezentativní organizací je Than Romano.

Text a foto
Albina Schwartzová

Romové v Evropě

Rumunsko III.

Vzhledem k výbušné situaci v Itálii, kde dochází po nedávné vraždě ženy vysokého italského námořního důstojníka k vypovídání Rumunů ze země, zařazujeme ještě náhled na dvě romské lokality v Rumunsku, novém členu Evropské unie.

Moldávie

Je považována za nejzaostalejší geografický region Rumunska, na severovýchodě sousedí s Ukrajinou a Moldavskou republikou, na jihozápadě se Sedmihradskem a s Valašskem. Moldávie je administrativně rozdělena do osmi žup (či oblastí, judet): z města Craiova pochází romští migranti pobývající v táborech v okolí Říma.

Craiova je obývána různorodými romskými skupinami rezidujícími v různých částech (předměstích a sousedstvích) města: „caramidari“ – výrobci cihel a „ursari“ – medvědáři žijí v čtvrti Mofteni (poblíž městské skládky), „tismanari“ tj. Romové ze smíšených rumunsko-romských svazků, pobývají v měst-

ských částech Sineasca, George Enescu, Dorobantie and Danesti. Polokočovné cikánské kmeny pobývající v karavanech v městské části Fata Luncii se považují za jediné pravé Cikány a jsou skupinou nejpočetnější. Nutno opětovně zdůraznit, že uvedené názvy podskupin referují o již zaniklých profesních zaměřeních. Z Dorobantie jsou rovněž Romové tradičně nejvyššího statutu „Iautarii“ – hudebníci, z Danesti, „papucarii“ – obuvníci.

Zmíněné polokočovné kmeny z karavanů ve Fata Luncii se samy mezi sebou nazývají „zlodějští Cikáni“. Údajně se jedná o migračně nejzkušenější skupinu, která je „o deset let napřed před ostatními“. Hned počátkem devadesátých let využívala jako první azylových systémů a emigrovala do Anglie, Irsku, Nového Zélandu, USA a Kanady. Podle jejich příbuzných však již nekradou, neboť jsou dobře zajištěni a pouze k přílepení posílají žebrať ženy s dětmi.

Nevládní organizace jsou důležité, ale lidé dole musí sami vyžadovat změnu Gipsy: Fašizace společnosti už proběhla

S kapelou Gipsy.cz jsem se vždy setkal pouze jako divák. Její vývoj sleduji už od založení, stejně jako aktivity jejich dvou nejvýraznějších osobností – Vojty Lavičky a Radka Bangy. V posledních měsících se navíc o nich mluvilo nejen v souvislosti s muzikou, ale hlavně politickými aktivitami. Byl jsem proto zvědavý, co mi řeknou o své muzice a hlavně o svých názorech, protože hudba, ač sebelepší, bez hlubšího poselství je pro mne zbytečná.

Obligátní první otázka: Jak jste se dali s kapelou dohromady?

Radek: Nás s Vojtou dal dohromady současnej manažer pro zahraničí Jirka Smrček. Byl to takovej experiment, kdy jsme chtěli do klasicejch beatů zařadit i živou hudbu. Z experimentu vznikla věc, u který jsme nakonec zůstali.

Jak se zpětně díváš na svůj život na ulici? Pořád trváš na tom, že život je jen série dočasných řešení?

Radek: Řekl bych že ano, protože neexistuje žádná jistota. Můžete mít pět set pojištěk, zaplacenou hypotéku, ale stejně může přijít nějaká životní průser a dostane tě tak rychle ke dnu, tak rychle k zemi, ani nevíš, jak se to stalo. Spousta lidí si je tak neuvěřitelně jistá svým životem, ale jistota neexistuje ani na padesát procent.

Chcípneš, když nebudeš nic dělat

Radku myslíš, že teď, když jsi byl jmenovaný ambasadorem pro menšiny, budeš moct dál používat výroky typu „chcípni, když nechceš nic dělat“?

Radek: Dneska bych spíš řekl „chcípneš, když nebudeš nic dělat“. Spousta lidí mele furt dokola ambasadora, ale já jsem už na začátku řekl, že nejsem politik, žádný kraťák. Já jsem v první řadě člověk, MC a budu se vyjadřovat jak chci. Uznávám ale, že jsem to přepískl, měl bych se v některých ohledech mírnit, ale nebudu papouškovat – já tomu říkám, že nebudu klausovat. Budu vždycky stejný, budu tvrdý, ale spousta lidí ví, že mluvím o konkrétních problémech, který existujou.

Vojta: Já třeba nesouhlasím s tím, že si Gipsy jako ambasadora můžou říkat, co chce. Tohle úplně nejde, protože jsou funkce, se kterými je spojená velká zodpovědnost. Třeba v listopadu letíme do Portugalska na evropskou konferenci, kde by tohle nebylo zrovna záhodné. Jinak obsa-

hově se v tom shodujeme, protože dneska je plno lidí, Romáků, kteří nechtějí dělat a je třeba to nazývat pravými slovy, ale možná líp volit formulace.

Radek: Jasně, když budu vystupovat na konferenci před tři sta lidma, kteří na tohle nejsou zvědaví a nemají na to věk, tak se budu krotit.

Vojto, co tvoje osobní aktivity?

Vojta: Ty jsou zcela utlumený, protože angažováním v Gipsy.cz jsem musel všechny ostatní hudební aktivity vypustit. S výhledem v příštích pěti šesti letech bych svoje aktivity chtěl směřovat víc směrem k politice, chtěl bych dát dohromady nový lidi, kteří souhlasí s tou retorikou, kterou jsme s Gipsym začali, a sdružovat je v neformální názorový platformě, která se jmenuje Aktivroma, kde už je padesát lidí. Jde vesměs o mladé, vzdělané lidi, kteří mají zájem se nějakým způsobem k těmto věcem nově postavit, protože já tvrdím, že stará garnitura z devadesátých let (do které patřím i já) svým způsobem tomu řešení ublížila, protože hledala zástupné problémy. Vždycky se všechno házel na xenofobii, diskriminaci a rasismus, ale ta doba je dneska nová – pro lidi jsou možnosti daleko otevřenější. V dnešní době prakticky neexistuje nezaměstnanost, která by byla kvůli tomu, že není otevřený trh práce, a je tady strašně moc pracovních příležitostí a přesto hodně lidí nedělá. Proto my chceme říkat věci tak, jak jsou a říkat dobře se dívejte – jsou tady dobří Romové, jsou tady špatní a musíme vy rozlišovat, stejně jako musíme i my rozlišovat.

Takže kritika do vlastních řad.

Vojta: Jasně. A nějaká motivace a nastartování těch lidí, aby se snažili svůj život ovlivnit, protože nikdo jiný to za ně neudělá, ta doba je osmnáct let pryč.

Radek: Na jednu stranu chceme jít tvrději do vlastních lidí, ale na druhou stranu jít do tý diskriminace, která opravdu existuje. Ne ta vy-

myšlená, ale ta, která je reálná. To je třeba důvod, proč jsem vzal toho ambasadora a celá kapela se podílí na Evropském roku rovných příležitostí pro všechny - to pro mě znamená jít tvrdě proti diskriminaci, víc na ni ukazovat.

Pozitivní diskriminace?

Tím jste mi skoro odpověděli na další otázku, která je: co si myslíte o pozitivní diskriminaci a politice ministryně Stehlíkové?

Radek: Já jí v tom fandím, kdyby ne, tak za ní nestojím.

Vojta: Na pozitivní diskriminaci tady nejsou lidi ještě připravení. Je to brzo. Lidi mají svoje starosti a společnost ještě není v situaci, kdy by nějaké kvóty tady snesla, ať už se to týká studia nebo práce. Je ale potřeba začít nějakou mediální kampaň, aby lidi pochopili, proč to má být, aby se lidem vysvětlilo, proč se mají nějakí Cikáni speciálně podporovat, a potom to můžem udělat, ale ne opačně: že to nejdřív začneme dělat a pak to budeme vysvětlovat, to bude kontraproduktivní.

Radek: Možná bysme se měli poučit z amerického vzoru, kde byla nastavená taky určitá pozitivní diskriminace, která měla pozitivní následky, že se zvedla prosperita afroamerický komunity, ale taky negativní bylo to, že rasismus nebo komunikace mezi komunitama se dost zhoršila.

Vojta: Je to ale dobře, že tam Affirmative action (Americká vládní politika, jejímž účelem mělo být zbavit se zbytků diskriminace, a osoby, které zažily diskriminaci na vlastní kůži, trochu popostrčit, podat jim pomocnou ruku a tak dát do pohybu žádoucí sociální mobilitu směrem nahoru.) byla, jinak by Afroameričani jezdili dodneška v oddělených autobusech. Tam to právě udělali dobře, že nejdřív přišla mediální masírka a až potom se to zavádělo v praxi. To, že se následně zvětšil rasismus, je fakt, ale zvedl se taky hodně v rámci celé komunity, protože lidé, kteří se dostali nahoru díky kvótám, pak měli problémy se svojí komunitou, ještě větší než s tou majoritou.

Radek: Tam se to všechno prohloubilo tím, že afroamerická otázka se ve Spojených státech neuvěřitelným způsobem zkomplikovala přistěhovalectvím z Mexika. Nastala tak situace, že nejproblémovější menšinou nejsou Afromeričani, ale Mexičani. Bílá americká většina už nerozlišuje a zvedla se nová velká vlna rasismu. Doufám, že u nás se něčemu podobnému vyhneme, i když se sem chystá během dvou, tří let nová přistěhovalecká vlna z chudších zemí, pak by byl s Romama ámen třeba za dalších deset let.

Proti neonacismu a rasismu všude a za každou cenu

Co si myslíte o demonstracích proti neonacistům? Chodíte na ně?

Vojta: (povzděch) No já byl naposled na demonstraci před Úřadem vlády po těch Čunkových výrociích, pak jsem si dal pauzu, ale je jasný, že když bude něco zásadního, tak půjdu.

Radek: Já pochod neonacistů, ať povolenej nebo nepovolenej považuju za provokaci, urážku a jestli společnost hodlá akceptovat nějaký takovýhle aktivity, tak je to špatně. Jestli tam náckové budou, ať legálně nebo nelegálně, tak se postavím proti nim, vždycky.

Čunkova cesta se teď ukazuje jako schůdný model pro politiky. Nemáte strach z postupné fašizace společnosti?

Radek: Ta fašizace, jak říkáš, ta už proběhla. Nevím jak v Praze, ale v menších městech lidi takhle nastavení jsou, rozdíl je jen v tom, že Čunek byl první, kdo to řekl takhle na plnou hubu. Jelikož mu to prošlo, tak ostatní politici si řekli, že to „prošlo Čunkovi, projde to i mně“. Je to jen o tom.

Vojta: Je to hlavně politikou místních samospráv už od začátku devadesátých let. Teď tady máme tři sta ghatt a ty se tady jen tak nevzaly. Dneska to sestěhovávání dělají dokonce samy reality, to je už téměř neřešitelná věc.

Radek: Já znám dokonce několik realitních kanceláří, který jsou vyloženě romský a dělají takový podrazy – Romové na Romy. Je to jednoduchý způsob, jak si na prstých lidech vydělat peníze.

Vojta: Nesmí se ale pominout podíl viny těch Romáků samotných. Jestliže neplatí, tak třikrát a dost. Tohle si ty rodiny musí uvědomit. I když jsou na tom bídně, tak bydlení je pořád základní věc, proto si myslím, že když tato vláda začala mluvit o sociálním bydlení, je to krok správným směrem, i když není stanoveno, co to sociální bydlení vlastně je. Sice to budou asi holobytly, kde se o všechno budou muset dělit, ale uchrání je to před vyhozením na ulici a úplným pádem na dno.

Tržní hospodářství ničí životy (nejen) chudých lidí

Vojto, nemáš pocit, že kapitalismus zastihnul Romy nepřipravené, respektive je odsunul na vedlejší kolej, jakožto neperspektivní lidské zdroje?

Vojta: Nezastihnul je nepřipravené, protože tady byli čtyřicet let pěstovaní jako nekvalifikovaná pracovní síla, která musela „držet hubu a krok“, stejně jako ostatní. Třeba silnice, po kterých jezdíme, dělaly často romské ruce, i když to většina lidí nerada slyší. Po revoluci ti lidé, kteří dělali dlouhé roky, přišli o práci a neuchytili se trhu, protože neměli co nabídnout. Ti, co dělali lepší práce v továrnách, o ně přišli také a museli jít níž se svými požadavky. Lidé přišli o práci a najednou neměli alternativu, ale tahle generace se vždycky snažila dělat. Ti padesátiletí dodneška práci shánějí, kdežto nová generace, o něco mladší než já, je jiná. Rodiče neměli psychickou sílu je k práci motivovat a oni asi nikdy dělat nebudou.

Já nevím, co s nimi, ale vůbec bych se s tím nemazal, protože je potřeba na ně přitlačit, aby se snažili dělat.

Sociální systém by měl zohlednit lidi, kteří shánějí práci – opravdu aktivně – před těmi, kteří jenom sedí doma. Protože když to systém ne-

udělá a sníží všem podpory paušálně, tak to bude ještě víc demotivující.

Radek: Poslední dobou jsem si všimnul – budeš se možná divit – ale drtivá většina těchto nemakačenků ve větších městech a v lokalitách, kde není práce, je bílejších. Spousta jich už nechce makat, protože si uvědomili výhody sociálního systému.

Vojta: To je pochopitelný, protože v Čechách se ta nezaměstnanost pohybuje pořád kolem půl milionu lidí, z toho jestliže je tady přes dvě stě tisíc Romů, tak se bavíme o nějakých sedmdesáti tisících lidech.

Je nějaká naděje ty lidi z ghatt dostat?

Radek: Já jsem žil ve čtvrti, která podle mě nebyla ghettem, ale stejně se sápeš po všem a s rodinou jsme byli rádi, že máme na elektřinu. Kolikrát nás vypnuli, odpojili plyn a tak... Jediná cesta, jak se dostat z těchto s prominutím sraček, je být desetkrát aktivnější než ostatní, což samozřejmě je problém, protože hodně Romů nemá dlouhodobý plány, cíle, nic. Ale když máš dlouhodobý plán a věnuješ se mu každé den, tak se to podaří. Může to trvat pět let nebo deset, ale já tvrdím, že když tu práci chceš, tak ji dostaneš. Můžou tě pětkrát odmítnout, tak to zkus pošestý, odmítnou tě desetkrát, tak to zkus pojednáctý, to je jediná cesta. To se mladým Romům samozřejmě nelíbí, protože třeba moji kamarádi nemají výdrž. Prostě jdou, zkusej někde, tam je odmítnou a pak už se vymlouvají, takže se to stalo takovým heslem: tam mě nevezmu, tak nic jiného nebudu zkoušet.

Vojta: Já jen chci říct, že tvrdím opak toho, co většina lidí věnujících se téhle problematice. Já si nemyslím, že je potřeba ty lidi rozestěhovat z ghatt, to stejně ani není reálné. Máme tady tři sta lokalit a ti lidi prostě nezmizí. Je potřeba pracovat s tou lokalitou a koncentrace je paradoxně výhoda, protože když máš lidi u sebe pohromadě, tak lépe zacílíš pomoc. To znamená, že stát a samosprávy by měly dávat peníze přímo do těch lokalit. Třeba v Brně na Bratislavské a na Cejlu se před časem opravovaly baráky také z evropských peněz. Je potřeba taky pozměnit žebříček hodnot Romáků, co se týče přístupu k okolí. Oni berou, že to, co je doma, za dveřma, je moje, a to, co je před nimi, mě nezajímá, protože nevím, co je veřejný majetek a je mi jedno, co je před barákem. Takhle prostě přemýšlí průměrný Rom a takhle to nemůže být. Lidi by měli cítit souznělost s ostatními, se kterými sdílejí nějaký společný prostor. Tohle se dá ovlivnit tím, že ty lidi donutíš něco dělat aktivně a budou za to něco mít. Nesmí zůstat doma sedět, ležet a brečet, to je na pytel.

Kluci, díky za rozhovor. Chcete vzkázat něco našim čtenářům?

Vojta: Čtenáři Romano hangos, čtete Romano vodi (smích) a my doporučíme čtenářům Romano vodi, aby četli Romano hangos.

Radek: Chci vzkázat všem, aby se víc hlásili k tomu, že jsou Romové, byli na to víc pyšní a už kvůli tomu se sebou něco dělali.

Text a foto
Jiří Salík Sláma

řekli a napsali o Romech

Hladovkou za lepší soužití

Pavlu Malovcovi je devětapadesát let a žije v Ivanovicích na Hané, zlobí ho srdce a má i jiné zdravotní potíže. A přesto od soboty 10. listopadu nejl. Tvrdí, že drží hladovku. Na protest proti tomu, že jej i jeho rodinu obtěžují nejen hlukem Romové žijící v jeho sousedství a žádný úřad s tím zatím nic neudělal. A přitom si na problematické soužití se zdejšími Romy stěžuje již několik let, píše Helena Vaculová v MF Dnes 12. 11. „Pouštějí si hlasitě hudbu a obtěžují nás i zápachem. Močí nám u dveří a dělají i jiné schválnosti,“ tvrdí Malovec. Psal kvůli tomu už také do parlamentu, ombudsmanovi, prezidentovi, hygienikům, volal na ně již mnohokrát policii a o pomoc každou chvíli žádá ivanovicickou radnici. „Od června jsem od něj dostal už asi 350 SMS zpráv a není neobvyklé, že mi jich i o víkendů pošle i dvanáct. Pan Malovec je takový notorický stěžovatel,“ říká místostarosta. Přiznal, že zdejší romská komunita je skutečně problematická a už je několikrát kvůli tomu pozvali k přestupkové komisi. „Jinou možnost ani nemáme. S tím si sama obec neporadí,“ tvrdí Baláš.

„V létě jsme utíkali z domu, jak jen to šlo. Od rána až do večera jsme rybařili a někdy jsme mimo dům strávili také noc. Teď se nikam jít nedá,“ stěžuje si Pavel Malovec. Aby je hluk tolik neobtěžoval, zabezdil nyní okna do ulice. „Dali jsme mezi ně výplň, která se dává do spacáků, a zevnitř je zadělali dřevěnými roletami,“ říká. Stěhovat jinam se nechce – dům ještě splácí a má na něj hypotéku... Romové v Ivanovicích na Hané obývají jeden dům, a kolik jich v něm vlastně je, nikdo pořádně neví. „Může jich být čtyřicet až padesát. Dva z nich dělají pod městem na veřejné prospěšných pracích a i občas jsou zdešeni, co se tam děje,“ říká místostarosta. Na druhé straně však přiznal, že když na stížnost Pavla Malovce zareagovali a operativně k domu přijeli, hlasitou hudbu, na kterou si krátce před tím stěžoval, neslyšeli. Soužití s Romy je problematické i v Radslavicích na Vyškovsku. V létě konflikty vyvrcholily otevřenými střety s místními obyvateli a úřady nakonec uvolnily peníze na asistenta, který začal do

obce dojíždět a tyto problémy řešit. V Tvarožně se jeden obyvatel Romů v sousedství před lety zbavil tím, že jim koupil dům v jiné obci.

Pomůže ombudsman? Tak se táže na hladovkářské téma 15. 11. Lenka Smyčková, spolupracovnice aktuálně.cz. „Zatím nemáme informace, zda městský úřad a hygienická stanice vyčerpaly veškeré možnosti, které jim právní řád umožňuje. Chceme proto případ neformálně prověřit a pokusit se pomoci nalézt odpovídající a účinné řešení,“ uvedla mluvčí ombudsmana Iva Hrazdílková.

Krajská hygienická stanice může podle ombudsmana například prověřit podmínky v domě, kde v otřesných podmínkách žije zřejmě dvojnásobný počet lidí, než by měl. Z podobných důvodů může stavební úřad prošetřit stav domu.

„Udělejte pořádek, nebo zemřu,“ žádá hladovkář radnici. „Slovní útoky, těmi obvykle takové neshody končí, ale přestat jist? To je strašné,“ nechápe prostějovský terénní pracovník humanitární organizace Člověk v tísni Viliam Hangurbadžo. Z jeho zkušeností obvykle v takovýto sporech pomůže nezávislý prostředník. „Nemusí to být vždy odborník. Často stačí, když začne problém řešit starosta. K tomu mívají respekt všichni,“ míní Hangurbadžo. Ten je zároveň odhodlán nabídnout ivanovicé radnici spolupráci s Člověkem v tísni. Každá rada drahá je v podobných případech podle senátora pro Kroměřížsko a zároveň starosty Holešova Zdeňka Janalíka.

„Jako starosta naprosto chápu ivanovicé radní, že nevědí, co si počít. Je mi jich doslova líto. Jakmile dnes někdo začne řešit potíže s národnostní menšinou, dostává se do situace, kdy je velmi jednoduché jej označit za rasistu,“ uvedl. Ivanovičtí radní zatím zkusili alespoň nabídnout Pavlu Malovcovi náhradní bydlení. Vyjednávají totiž se soukromým investorem o prodeji obecních pozemků, na kterých stojí i dům obývaný Romy. Těm chce radnice v případě zdařilého prodeje pozemků poskytnout sociální bydlení výměnou za vybydlený dům. Malovec nabídku radnice odmítl. Stěhovat se v žádném případě nechce.

Brusel zase myje Česku hlavu kvůli Romům. Je to k něčemu?

Táže se Vít Pohanka 16. 11., rovněž na aktuálně.cz: Zabraňte diskriminaci Romů – vyzývá Českou republiku a Slovensko nově Brusel. V úterý 13. listopadu přitom rozhodl štrasburský Soud pro lidská práva, že Česko porušilo právo romských dětí na vzdělání a zákaz diskriminace tím, že byly umístěny do zvláštních škol. V tomto týdnu už tedy druhá evropská instituce kritizovala poměry v ČR. Kromě toho je postavení Romů v Čechách, na Moravě, Slezsku a hlavně na Slovensku opakovaným tématem výročních zpráv organizací jako je Amnesty International (AI) o dodržování lidských práv. Poslední zprávu o Slovensku doprovdila AI dokonce působivým dokumentem... Pro úplnost bych měl asi dodat, že mluvčí komisaře Špidly Katarína von Schnurbein nejspíš jen reagovala na dotaz ČTK, když rekla: „Doufáme, že obě země přijmou taková konkrétní opatření, která nerovnoprávnost překonají.“ Jinými slovy: evropská komise nepřišla s kritikou podle všeho sama od sebe. Jisté je, že takové a podobné zprávy určitě nepřispívají k dobrému zvuku značky „Česká republika“ ve světě. Romská problematika procházela jako červená nit už hodnotičními zprávami o přípravách ČR na vstup do Evropské unie před rokem 2004. Sám jsem byl například v roce 1999 svědkem toho, jak byla někdejší zeď v ústecké Maticní ulici jedním z hlavních témat návštěvy tehdejšího komisaře pro rozšíření Güntera Verheugena v Praze. Osobně mne napadají v téhle souvislosti dvě otázky: je taková kritika k něčemu, když ji v Praze a Bratislavě poslechnou opakovaně už léta s minimálním viditelným výsledkem? Není paradoxní, že takovou kritiku teď musí vyslovovat právě eurokomisař Vladimír Špidla? V letech 1998 až 2002 byl přece místopředsedou vlády a ministrem práce a sociálních věcí, v letech 2002 až 2004 premiérem. Měl šest let na to, aby s postavením Romů v ČR něco udělal.

Albina Schwartzová

Jak mocný má být stát ...

Dokončení ze str. 1

(nerozlišovat)? Jisté, diskriminace se interpretuje jako rozlišování znevýhodňující, a absolvování zvláštní školy její žáky určitě znevýhodňovalo, přinejmenším stigmatem. Nechci se dotknout stěžovatelů, jejichž individuální osudy neznám, ale pro velkou část romských žáků byla docházka do zvláštní školy jedinou možnou nabídkou českého školství (a je tomu tak i dnes v případě škol speciálních). A o to asi právě jde. Ne zbůhdarma uvedl Karel Jungwiert, jeden ze soudců opoující rozsudku (verdikt přijali soudci tak poměrem hlasů 13:4), že soud tak odsoudil celý český vzdělávací systém. „Silně nesouhlasím s názorem většiny k tomuto případu,“ napsal Jungwiert na úvod svého pět a půl strany dlouhého vysvětlení, proč hlasoval proti: „Ačkoli vím, že situace s romskými dětmi

v ČR zdaleka není ideální, musím se zeptat, která země v Evropě udělala víc, přesněji řečeno tolik, v této oblasti?“

Málokterá. Ve většině západoevropských zemí a v USA velká část romských dětí nechodí do školy vůbec nebo jen namátkou, neboť tomu tak jejich rodičové nechtějí a státní donucení je laxní. Naopak tomu bylo a je u nás. Tradice josefinského dráby odvádějícího vzpouzejícím se rolníkům dítě do školy (vždyť na poli je plno práce) přetrvává dodnes v dohledu sociálních úřadů. Školní docházka je povinná a je důsledně dbáno jejího dodržování: neposíláš děcko do školy, šoupnem ho do dětského domova. Že romské děti nestačí požadavkům výuky české školy předjímající jiný typ rodinné průpravy než jaká je ve většině romských domácností? Inu, dítě

půjde do školy zvláštní, dnes vlastně speciální se specifickým vzdělávacím obsahem (?).

Důsledným uplatňováním práva na vzdělání jsme dosáhli stavu, který má znevýhodňovat romské žáky. Za takový paradox přece musíme všichni zaplatit. V tomto může každý z nás s Ludvíkem XIV. směle prohlásit „stát jsem já“. Moc státu však bude muset vzrůst, aby takové diskriminaci zabránil. Pak z moci úřední rozmetáme v rozsudku zmíněné „podřadné a převážně romské městské školy“ (třeba tu na Havlíčkově náměstí v Praze) a samosprávy donutíme nařízením změnit spádové oblasti... Obávám se jen, že moc státu si pak bude roven moc pomazaných panovníků. Co na to ty, hrdý Albione, kde jsou romské děti omluveny z výuky během sezonního kočování?

Roman Křištof

u nás před 10 lety

Doprava, nebo doleva

Přes osmdesát zástupců romského občanského sdružení přijelo 18. listopadu roku 1997 na schůzku, na které měli být zvoleni představitelé Meziresortní komise pro záležitosti romské komunity, která by měla začít pracovat od 1. ledna 1998. Na místo výkonného místopředsedy byli navrženi čtyři kandidáti: Emil Ščuka, vedoucí představitel Romské občanské iniciativy, Zdeněk Gudží, Karel Holomek a Monika Horáková. Většinovým kandidátem Romů na místopředsednickou funkci je Emil Ščuka, člen Rady pro národnosti a vedoucí představitel Romské občanské iniciativy, řekl na tiskové konferenci Ivan Veselý, který stojí v čele Romského demokratického kongresu. Ivan Veselý prosazuje na místopředsednickou funkci v komisi Emila Ščuku, protože je praviceového zaměření, zatímco další kandidáti levicového.

Viktor Dobaš se k této informaci nevyjádřil a pouze konstatoval, že funkce se obsazuje jmenováním a nikoli volbou, a proto definitivní rozhodnutí závisí na výběrovém řízení, které má skončit do 15. prosince 1997. Konečné slovo mají ministr Pavel Bratinka a tehdejší předseda komise Václav Klaus. Vedle místopředsednické funkce je zapotřebí, aby Romové obsadili v meziresortní komisi dalších šest míst v odborných skupinách, které se budou zabývat mimo jiné sociální oblastí, zaměstnaností, podnikáním, kriminalitou a diskriminací Romů v České republice.

Ivan Veselý i Emil Ščuka označili za přirozenou věc, že Romové jsou diferencováni sociálně i politicky jako majoritní společnost, a nelze proto očekávat, že budou ke všemu zaujímat jednotné stanovisko. Reagovali tak na skutečnost, že zástupci Romů jednali dlouho a při navrhování kandidátů nebyli jednotní.

Z výsledků šetření Institutu pro výzkum veřejného mínění zveřejněných 20. listopadu 1997 vyplynulo, že z národnostních menšin žijících na území České republiky měli občané nejlepší vztah ke Slovákům, s nimiž dobře vycházelo 70 procent dotázaných. Nejméně příznivě hodnotili lidé Romy, se kterými dobře vycházelo jen sedm procent respondentů. Vztah občanů ČR k jiným národnostem žijícím na území republiky se přitom od roku 1993 mírně zlepšoval.

Až v protiviládní demonstraci se chvílemi měnilo 22. listopadu 1997 druhé protirasistické shromáždění na Staroměstském náměstí v Praze,

které jeho iniciátor Fedor Gál zamýšlel jako tichý protest se zapálenými svíčkami. Podnětem k akci byla vražda soudánského studenta Vysoké školy ekonomické Hasana Amina Abdara Radiho. Demonstranti třímali transparenty s nápisy odsuzujícími rasismus, fašismus, republikány, ale také liknavost policie a úřadu pro potírání rasově motivovaných zločinů. Původně mlčenlivý protest prolomilo krátce po zahájení provolávání hesel Zastavte fašismus, Jsme jedna rasa a Sládek je fašista. Poté vystoupil mladík ze Socialistické solidarity s megafonem a v krátkém čteném projevu obvinil vládu, že dopouští růst nezaměstnanosti a sociálních problémů, což vyvolává pocity zmaru ve společnosti a nahrává rasismu a fašismu. Po krátké diskusi s účastníky, kteří si nepřáli přeměňovat demonstraci v politickou protiviládní agitaci, padla výzva, aby se všichni, kdo chtějí, vydali na demonstrační pochod na Václavské náměstí. Celá demonstrace se obešla bez incidentu.

Předáním ocenění romským dětem skončila 24. listopadu 1997 dětská literární soutěž v romštině, která umožnila dětem vyjádřit své vymoženky v mateřském jazyce. Soutěž vyhlásila na jaře 1997 nadace Nová škola. Od jara do června tehdy poslalo své práce například na téma moje rodina nebo co se stalo zajímavého na sto dětí do 15 let z pětácti základních a zvláštních škol z celé republiky.

Na literární soutěž navazovala soutěž výtvarná, při níž se sešlo na 300 obrázků od neromských dětí. Nejlepší práce včetně ilustrací byly zařazeny do sborníku, který si mezi sebou rozdali účastníci a pořadatelé. Sborník, který obsahoval 43 literárních prací v romském originále s českým překladem a vyšel v nákladu 400 kusů, byl rychle rozebrán.

Autoři nejlepších literárních příspěvků a malí výtvarníci převzali ocenění z rukou americké velvyslankyne v České republice Jennone Walkerové a prezidentova žena Dagmar Havlová je pozvala na Pražský hrad, kde jim ukázala prostory kolem Španělského sálu.

Poslední listopadový den roku 1997 se oťásla celá česká politická scéna – Václav Klaus rezignoval na funkci premiéra, což znamenalo, že demisi podala celá vláda.

(red s použitím ČTK)

SOCIOKLUB

sdružení pro podporu rozvoje teorie a praxe sociální politiky

Na Moráni 1750/4, 128 00 Praha
www.socioklub.cz

Máte za přátele, sousedy nebo prostě jen znáte Romy, které považujete za úspěšné? Myslíte, že jejich příběh by dokázal oslovit veřejnost? Pak neváhejte a napište nám, rádi bychom s takovými lidmi hovořili a případně s nimi natočili filmový dokument.

Předem děkujeme za váš zájem.

socioklub.brno@seznam.cz

Muzeum romské kultury

Bratislavská 67, 602 00 Brno, tel.: 545 571 798, 545 581 206,
fax: 545 214 418, gsm: 608 972 782
e-mail: media@rommuz.cz, www.rommuz.cz

MHD: tram 2, 4, 9 zast. Tkalcovská, tram 3, 5, 11 zast. Dětská nemocnice.

Program na listopad 2007

Výstavy:

Jednou večer – sny?

autorská výstava Věry Kotlárové
obrazy, které by mohly mluvit, když vy budete tiché...
Mladá absolventka FaVU MU, oboru kresba a intermedia,
ve své tvorbě čerpá ze zážitků všedních dní.

Manuš andre amende/ Kolik je v nás člověka

Karačoňa andre romaňi famelija / Vánoce v romské rodině
Vernisáž 6. 12. od 16.30 hod. za účasti sv. Mikuláše.

Pojďte s námi nahlédnout do romské domácnosti, usednout k štedrovečernímu stolu v kruhu romské rodiny a nechat se unést sváteční atmosférou. Výstava potěší také ty, kteří se rádi vydávají na cestu k pomyslnému Betlému. Prohlédnout si můžete hned několik dílek z dílny romských výtvarníků. Kromě těch vyřezávaných se můžete potěšit také u originálního betlému vyšivaného anebo jeslíček, které jsou přímo k nakousnutí - jsou totiž vyrobeny z chlebového těsta.

Výstava potrvá do 31. 1. 2008.

Řemesla našich předků/ SIKHLARDI BUTI – somnakuňi buti

tradiční romská řemesla netradiční formou
Nástroje a výrobky jsou zde postaveny do kontrastu se současným komerčním pojetím řemesel. Výtvarný styl výstavy reflektuje silnou hypermarketovou kulturu.

Další akce pro veřejnost:

ŠEDESÁTÁ (v rámci cyklu Kdo jsou Romové?)

11. 12. v 18 hod., přednáškový sál
Neve giľa – o nové romské hudební tvorbě
Přednáška se zaměří na prezentaci vývoje nové romské hudební tvorby, která se začala šířit prosazovat ve druhé polovině 20. století. Vše doprovodí jedinečné audio- a videoukázky, které byly natáčeny přednášjícím přímo v terénu (ve slovenských osadách, na festivalech atd.).
Přednáší Mgr. Tomáš Šenkýřik, kurátor audiofondu Muzea romské kultury.

Po přednášce následuje módní přehlídka Chodí bosa v trávě s ukázkami módy druhé poloviny 20. století ze sbírek MRK (svatební šaty, šaty s flitry, minimóda atd.) doprovázená romskými písněmi ze stejného období.

Stálá expozice:

Příběh Romů (etapa 1939–2005)

na historické ose prezentuje hmotnou i duchovní kulturu Romů

Otevřeno: út-pá 10–18,
poslední vstup 17.15
ne 10–17, poslední vstup 16.15

Futsalový mládežnický tým FC Drom Brno

s pětiletou tradicí hledá pro kategorie mladší dorostenci U-16 sponzora, který by pomohl finančně kryt uvažovanou účastí týmu ve druhé celostátní lize (pod hlavičkou Českomoravského fotbalového svazu) pro sezonu 2007/2008 a na Mistrovství ČR v roce 2008.

Tým v roce 2007 obsadil na MČR třetí místo a rádi bychom na tento úspěch navázali.

Zároveň hledáme sponzora nebo sponzory pro týmy mladších žáků a přípravku pro krajský přebor 2007/2008 a Mistrovství ČR 2008.
Kontakt: Petrkosinka@seznam.cz, mobil: 732 908 520

Mládežnický tým (do 15 let) FC Drom Brno obsadil na futsalových turnajích v Brně-Řečkovcích a v Tišnově dvakrát první místo, zároveň brankář Michal Mižigar získal na obou turnajích trofej pro nejlepšího brankáře a Michal Tomi získal první místo v počtu vstřelených branek. Hráči tak navázali na výborné výsledky v uplynulé sezoně, kdy nejprve v krajském přeboru Vysočiny v kategorii U-14 obsadili třetí místo v krajském přeboru Vysočiny v kategorii starších žáků a poté ve stejné kategorii dokonce třetí místo na mistrovství ČR, které se uskutečnilo letos v červnu v Třebíči.

tvoreny příslušníky majoritní společnosti. Důraz při činnosti je kladen na budování systematického a cílevědomého přístupu hráčů, zodpovědnosti, pozitivních charakterových vlastností a vytrvalosti. Přispívá tak ke zdravé integraci této sociálně-patologickými jevy ohrožené mládeže do společnosti. Rozvíjí všeobecný rozhled a spoustu sociálních kompetencí užitečných pro další život.

Celý projekt žákovského futsalového týmu má již pětiletou tradici. Chlapcům převážně ze sociálně znevýhodněného prostředí se tak snaží nabídnout smysluplné trávení volného času a napomáhá budovat zdravé sebevědomí rozvojem jejich přirozeného pohybové nadání a dává jim tak zažít úspěch i ve srovnání s týmy

Činnost je však poměrně finančně náročná, a proto by tým přivítal velkorysého sponzora nebo sponzory, který by pomohl s financováním uvažované účasti týmu ve druhé celostátní lize (pod hlavičkou Českomoravského fotbalového svazu) pro sezonu 2007/2008 a na Mistrovství ČR v roce 2008. Zároveň se hledá sponzor nebo sponzoři (nejlépe z řad romských podnikatelů) pro týmy mladších žáků a přípravku pro krajský přebor 2007/2008 a Mistrovství ČR 2008.

Romano hangos

Ke stažení:

Najdete nás na nových internetových stránkách SRNM:

www.srnm.cz/cz/romanohangos.htm

Romano hangos si můžete objednat na tel. 545 246 673, e-mail: rhangos@volny.cz

PŘEDPLATNÉ ROMANO HANGOS

Příjmení a jméno:	Ulice, číslo domu:
PSC, místo:	Datum narození:
E-mail:	Telefon:
Název a sídlo peněžního ústavu:	Číslo účtu:
Název organizace:	Adresa:
IČO:	DIČ:
Počet objednaných výtisků:	Od čísla:
Způsob platby: ☐ hotově ☐ bankovním převodem bez faktury; variabilní symbol:	
☐ složenkou ☐ bankovním převodem na fakturu	

Vyplněný formulář zašlete na adresu: Romano hangos, Francouzská 84, 602 00 Brno. IČO: 26908000; Komerční banka Brno-město; číslo účtu: 35-1366180207/0100. Cena ročního předplatného je 200 Kč.

Společenství Romů na Moravě

Francouzská 84, 602 00 Brno
Tel.: 545 246 673, e-mail: srnm@srnm.cz

Vydávání Romano hangos podporuje
Ministerstvo kultury ČR

Romano berš 2008

Ojedinelý romský stolní kalendář Tibora Tonky na rok 2008 s původními romskými jmény, krátkými informacemi o životě a zvycích Romů v časech dávno minulých i nynějších. Doplní její fotografie ze sbírek Muzea romské kultury. Kalendář byl zhotoven ve spolupráci Muzea romské kultury a Společenství Romů na Moravě.

Cena: 100 Kč + poštovné

Objednávky: Společenství Romů na Moravě, Francouzská 84, 602 00 Brno.
(více na str. 4)

antidiskriminace.romea.cz

web proti diskriminaci
linka proti diskriminaci volejte 800 220 800

Romské internetové rádio vás pravidelně seznamuje s děním, které se dotýká romské problematiky. Zaposlouchejte se do romských veršů. Ti, kteří věří ve věštby a horoskopy, mohou poznat svůj osud v pořadu věnovaném astrologii a magii. Vysílání je v češtině, romštině a angličtině.

Rádio Rota, V Tůních 11, 120 00 Praha 2
Tel./fax: +420 224 941 945, 7, 8